

Naročnina za kraljevino
SHS
Mesečno 15 D. Letno 180 D.
Inozemstvo:
Mesečno 20 D. Letno 240 D.
Oglasi: enostopna mm vrsta za
enkrat 50 para, večkrat popust

JUGOSLAV

Vseučeliški knjižnici
v Ljubljani.
Uredništvo:
Telefon 300.
elefon 44.
račajo.
iti znamke
ir.

Stedenje na račun držav. nameščencev

ODPUŠČENJE JE 2800 POŠTNIH NAMEŠČENCEV. — REDUKCIJA CESTARJEV.

Beograd, 4. maja. (Izv.) Finančni odbor je imel danes sejo dopoldne in popoldne. — Dopoldne je razpravljalo o proračunu ministrstva za pošto in brzojav. Pododsek je predlagal prištevanje v znesku 16 milijonov dinarjev. Ker pa so se morale zvišati plače in doklade ukaznemu osebju v prečanskih krajih, ki šteje 40 odstotkov vsega osebja, je moral odbor v to svrhu dovoliti še 7 milijonov dinarjev. Največ se je prištelilo pri osebnih izdatkih, ker je poštni minister na predlog parlamentarne komisije za redukcijo uradništva odpustil nad 2000 poštних nameščencev, in sicer deloma ukazne in deloma neukazne uradnike. Poštni minister je zahteval, naj se mu dovolijo krediti v znesku 63 milijonov dinarjev za brzojavne droge in žice ter za drug poštini in brzojavni material. Odbor je v načelu pristal na to zahtevo poštnega ministra. Ker pa odbor nima pravice zvišati kreditov brez soglasja finančnega ministra, je naročil poštному ministru, naj se prej v tem pogledu sporazume s finančnim ministrom. — Na popoldanski seji je finančni odbor razpravljalo o proračunu ministrstva za zgradbe. Daljša debata se je razvila pri redukciji cestarjev. V zmislu stavljenih predlogov se ima izvesti zmanjšanje števila cestarjev na ta način, da se vsakemu cestarju določi okoliš 80 kilometrov za popravilo in

nadzorovanje cest. Ker pa je nemogoče, da bi cestarji zmagovali to delo, so poslanci Stanovnik, Žebot, Rajar in Kopač za Slovenijo in nekateri poslanci za Hrvatsko in Dalmacijo govorili proti temu predlogu. V Sloveniji naj bi se izvedla redukcija v razmerju 600 : 200. To razmerje naj velja tudi za Hrvatsko in Slavonijo. Govorniki so naglasili, da so cestarji ubogi delavci, katerih prejemki nikakor ne odgovarjajo njihovu trudopolnemu delu in da delajo večinoma samo zaradi pokojnine. Potrebno je, da se izboljša njihov gnetni položaj, sicer bodo vsled redukcije in slabih plač naše ceste popolnoma uničene. Poslanec Miloje Jovanović je predlagal v imenu pododseka, naj cestarji ostanejo. Nato se je začela razprava o ostalih postavkah proračuna. Na predlog poslanca dr. Sečero se je črtal kredit dveh milijonov dinarjev za popravilo poslopja pravoslavnega semenišča v Beogradu, kakor tudi postavka v istem znesku za zgradbo novega poslopja za konservatorij v Beogradu. Prihranki, ki se na ta način dosežejo, naj se porabi za popravilo bolnišnic v Beogradu. — Proračun ministrstva za gradbe znaša, kar se tiče celokupnih izdatkov, 257.237.862 dinarjev, prihranki pa 15.257.237.862 dinarjev, prihranki pa 15 račun ministrstva za gradbe sprejet.

Seja zakonodajnega odbora.

PODODSEK JE RAZPRAVLJAL O VOLILNIH LISTAH.

Beograd, 4. maja. (Izv.) Zakonodajni odbor je imel danes plenarno sejo. Na dnevnem redu je bila razprava o zakonskem predlogu glede centralne uprave. Predsednik Trifunović je takoj v začetku izjavil, da odbor ne more preiti na dnevni red, ker je bil predloženi zakonski predlog vrnjen vladi, da definitivno določi besedilo člena, ki govori o številu ministrstev. Ker vlada še ni poslala tega zakonskega predloga, zaradi tega je predlagal, naj se stavi z dnevnega reda. — Nato se je otvorila debata, v kateri so govorili poslanci Lazić, Magovčević, Ljuba Jovanović, Jovanović - Pižon in minister za konstituantno in izenačenje zakonov Trifunović. Minister je izjavil, da vlada še ni mogla rešiti tega predloga, ker je nekaj ministrov odsotnih zaradi važnih državnih poslov, in ker

so na dnevnem redu zelo važna vprašanja, kakor n. pr. genovska konferenca, rapalska pogodba in zunanje posojilo, vsled česar vlada ni imela časa za podrobno razpravljanje o tem predlogu. Zakonodajni odbor je nato sklenil z večino glasov, da se predlog stavi z dnevnega reda, nakar je bila seja zaključena. Prihodnja seja jutri.

Beograd, 4. maja. (Izv.) Pododsek zakonodajnega odbora je danes razpravljalo o volilnih listah in je dokončal svoje delo. Določil je besedilo člena 2, ki govori o tem, kako naj bodo sestavljene volilne liste za občinske volitve. Sklenil je, naj se tam, kjer je razlika v volilni pravici za občinske in za volitve v narodno skupščino, izdela posebna volilna lista za občinske volitve.

Kumanudi odgovarja Čičerinu.

JUGOSLOVANSKA VLADA ZAVZEMA V RUSKEM VPRAŠANJU STROGO NEUTRALNOST.

Genova, 4. maja. (Izv.) Povodom trditve Čičerina v spomenici, v kateri odgovarja na protest zaveznikov zaradi tlačenja prebivalstva v Rusiji v zvezi z brzojavko Jordana, je poslal minister dr. Kumanudi kot zastopnik odsotnega predsednika jugoslovanske delegacije Čičerinu pismo, v katerem pravi med drugim, da trditve Čičerine, ki se nanašajo na Jugoslavijo, nimajo nobene podlage. V Čičerinovem pismu se govori o tlačenju narodnih manjšin Hrvatov, Črnogorcev in Makedoncev, ki da se razlikujejo od ostalega jugoslovanskega prebivalstva. — Nedvomno je znano, da so Črnogorci Srbi in da Makedonci ne tvorijo posebne narodnosti, ker so večinoma Srbi. Hrvati se z narodnega stališča ne razlikujejo od Srbov. Vse narodne manjšine, katere navaja Čičerinovo pismo, so v resnici le bistven del enega in istega srbo-hrvatskega slovenskega naroda. Vsi ti deli jugoslovanskega naroda so vedno in na najsvetnejši način izrazili odkritosrčno željo ostati v tej državi pod enim in istim političnim režimom. Ker se tiče Črnogorcev, so njihovi pooblaščenici zastopniki na veliki narodni skupščini

v Podgorici proglasili ujedinjenje s Srbijo, vsled česar so Črnogorci na ta način vstopili v kraljevino Srbov, Hrvatov in Slovencev. Ravnotako so tudi Hrvati potem Narodna Veča v Zagrebu proglasili svoje ujedinjenje s Srbi in Slovenci. Vsi ti čini so dobili definitivno pravno ratifikacijo v glasovanju velike večine v ustavodajni skupščini za ustavo dne 28. junija 1921. S tem so vsi deli jugoslovanskega naroda na ta način postali nosilci ene in iste nedeljive narodne suverenosti. Kar se tiče generala Wrangla in trditve o nameravanem vpadu v ukrajinsko republiko, se te trditve formalno in kategorično dementirajo. Politična smer vlade kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev v ruskem vprašanju je bila vedno stroga neutralnost. Ta politična smer se ni izpremenila. Kar se tiče generala Wrangla v posebnem, ni jugoslovanski narod nikdar na to mislil, da bi mu odrekel gostoljubnost. Narod ga je sprejel z istimi čustvi, ljubeznijo in solidarnostjo, kakor vse ostale ruske brate, brez ozira na politično smer, in sicer meščanske sloje in boljševike. — Na tem pismu je podpisal dr. Kosta Kumanudi.

AMERIKA IN SOVJETSKA RUSIJA.

London, 4. maja. (Izv.) »Manchester Guardian« javlja iz Newyorka: Govori se, da je predsednik Zedinjenih držav ameriških v kabinetu zahteval, da prizna Amerika sovjetsko Rusijo. Državni tajnik Hughes pa je nastopil zoper to, da je poročilo ameriškega zastopnika pri pomožni akciji v Rusiji pokazalo potrebo izpremembe gospodarskega sistema.

London, 4. maja. (Izv.) Generalni svet kongresa strokovnih organizacij in izvrševalni odbor delavske stranke sta poslala ministrskemu predsedniku Lloyd Georgeu brzojavko, v kateri izrecno zahtevata, da prizna angleška vlada sovjetsko Rusijo, ker je to neobhodno potrebno za vzpostavitev političnega in gospodarskega življenja Evrope. Brzojavka se glasi dalje, da je sprejem Nemčije v zvezo narodov boljša garancija za mir, kakor vsaka mirovna pogodba.

Radičevci za zvezo z radikali?

Zagreb, 4. maja. (Izv.) »Pokret« javlja iz Beograda: Včeraj je posetil minister Pribičević predsednika vlade Pašića v njegovem stanovanju in je imel z njim daljši razgovor. Temu sestanku se pripisuje v Beogradu velik pomen, ker so se razširile govorice, da je Stjepan Radić predlagal radikalcem potom g. Pašića, da bi stopili z njim v ožje politične slike.

Posojilo v Ameriki

Beograd, 4. maja. (Izv.) Vlada je danes sporočila zastopniku ameriškega konsorcija, ki je ponudil našo državi posojilo, da je ministrski svet v splošnem sprejel pogoje tega konsorcija glede posojila v Ameriki, in da se bosta dogovorila finančni minister in ravnatelj tega konsorcija o tehničnem delu pogodbe glede izvedbe. Dr. Kumanudi mora vsak trenutek dospeti v Beograd, ako ga važni posli ne zadržijo v Genovi. Ravnatelj ameriškega konsorcija pride koncem tedna v Beograd. — Zatrjuje se, da dobiva vlada vedno nove ponudbe in da zaradi tega ni izključeno, da bo vlada sprejela od tega konsorcija ponudbo v znesku 150 ali celo 200 milijonov dolarjev.

NEMŠKE VOJNE ODŠKODNINE NAŠI DRŽAVI.

Genova, 4. maja. (Izv.) Včeraj je bil minister dr. Kumanudi na obedu pri nemškima delegatoma dr. Wirthu in dr. Rathenau. Po obedu so imeli gosposode daljši razgovor o vojni odškodnini, ki jo ima Nemčija plačati naši državi.

HABSBURŽANI NA MADŽARSKEM.

Budimpešta, 4. maja. (Izv.) Kakor doznava »Acht - Uhr - Abendblatt«, se je nadvojvoda Friedrich, ki je po oktoberski revoluciji bival zunaj Madžarske, danes povrnil v Budimpešto s svojim sinom Albrechtom, ki je bil zadnje čase v Španiji. S strani, ki stoji blizu nadvojvodovi obitelji, doznava omenjeni list, da bo nadvojvoda Friedrich, ki je po smrti bivšega cesarja Karla predsedoval družinskemu svetu, sedaj stalno bival v Budimpešti, ker se je sklenilo, da se nadvojvoda Oton proglasi kot načelnik družine Habsburžanov.

ARETIRAN FRANCOSKI SOCIJALIST V NEMČIJI.

Berlin, 4. maja. (Izv.) Kakor javlja list iz Münchena, je bil tamkaj aretiran francoski socialist Grumbach in sicer baje radi tega, ker ni imel v redu potnih listin. Grumbach je imel povodom majske proslave po Nemčiji več svečanih govorov.

RAZOROŽITEV V AMERIKI.

Washington, 4. maja. (Izv.) Ameriški mornariški svet je glede vojnih ladij, o katerih je govorila washingtonska razorožitvena konferenca, predlagal, da se one, katere se šele grade in se nahajajo v ladjedelnicah, prodajo, one pa, ki so bile že izpuščene na morje, da se potopijo.

MILLERAND SE VRAČA IZ TUNISA.

Pariz, 4. maja. (Izv.) Predsednik francoske republike Millerand je včeraj odpotoval iz Tunisa ter se povrne v Francijo.

TURŠKO-ITALIJANSKA POGODBA.

London, 4. maja. (Izv.) V spodnji zbornici so včeraj razpravljali o turško-italijanski pogodbi. Minister Chamberlain je izjavil na vprašanje, da je italijanska vlada naznanila angleški dne 24. aprila, da je sklenila pogodbo s carigradsko vlado, po kateri se le-ta obvezuje, da bo ugodno proučila italijanske prošnje za gotove koncesije za železnice, rudnike in javna dela v Mali Aziji. Italijanska vlada pa je formalno zagotovila, da dogovor ne vsebuje nikakih protikoncesij ali zagotovil z njene strani in je objubil, da bo besedilo tega dogovora čimprej sporočila angleški vladi. Anglija je zaradi tega potem svojega poslanika v Rimu intervenirala dne 27. aprila pri italijanski vladi.

ŠVEDSKA ZA GLADUJOČE V RUSIJI.

Moskva, 4. maja. (Izv.) Švedski parlament je dovolil za gladujoče v Rusiji milijon kron.

Dozorelost ljudstva.

Ko se je izreklo na Grškem ljudstvo za vrnitev kralja in dalo s tem nezaupnico Venizelosu in ko je na Francoskem propadel Clemenceau s svojo kandidaturo za predsednika republike, je bila v ustih vseh poklicanih in nepoklicanih le ena beseda: politična nezorelost ljudstva! Kaj je na tem resnice?

Najprej je izven vsakega dvoma eno: Venizelosa politika je bila dalekovidnejša od kraljeve, ali vsaj srečnejša, kajti kralj je držal s centralnimi državami in bi bil prej ali slej tudi aktivno posegel v vojno. In Grčija bi bila na mestu med zmagovalnimi med premaganimi državami. In koliko je pripomogel Clemenceau s svojo naravnost brutalno energijo k zmagi antante nad osrednjimi državami, je še vsem v spominu. In vendar sta dobila kmalu po koncu vojne Venizelos in Clemenceau nezaupnico od ljudstva.

V enem pogledu je gotovo pri ljudstvu nekaka optična prevara. Kajti ko je bilo ljudstvo poklicano, da izreče Venizelosu in Clemenceauju zaupnico ali nezaupnico, ni vpoštevalo ljudstvo, kako bi bilo, če ne bi bilo teh dveh mož. Ono je samo primerjalo takratno stanje s predvojnimi stanjem, ko teh dveh mož ni bilo na krmilu. In tukaj se mora reči, da je bilo absolutno vzeto življenje pred vojno boljše kot pa po vojni. In kdor je imel v vojni glavno besedo, na tega je četudi nezaznava letela krivda za to poslabšanje. To je en vzrok, da si daleč ne najgloblji.

Kakor je res, da vsak narod rodi svoje može in ne oni njega, tako je razumljivo, da ima narod spoštovanje samo pred duševnimi potentami, ki nimajo poželjenja po vladanju. Ukloni se sicer narod trenutno tudi vladateljskim posameznikom, toda ljubi in spoštuje jih ne, ampak čaka primernege trenutka, da se jih iznebi. To je razumljivo iz dveh vzrokov.

Težje je biti pokoren bratu kot pa tujcu in brat, ki zapoveduje bratu, je že vsled tega, da hoče zapovedovati bratu, krutejši od tujca. To resnico so občutili vsi narodi, zato vidimo, da so bile prvotno dinastije vedno tujega roda. Ali so bile izbrane ali vsiljene, je v tem slučaju postranske važnosti. Glavno je, da ni hotel brat prenašati nadvlade brata.

V vsem tem pa leži tudi še nekaj drugega. Kdor se je povzdignil vladateljno nad narod in s tem postavil izven naroda, vzbuja pri narodu sum in bojazen, ne le, da mu je samo na tem, da vlada, ampak da bo skladno s tem, kakor se je postavil sam izven naroda, tudi delal zakone, ki bodo v njegovem duhu in ne v duhu naroda. Kajti ni vse za vsakega; in narod to dobro občuti. Republika je naredila Severno Ameriko veliko, Južno Ameriko pa je vproplastila. Zato naj bi si tisti, ki jim ljudstvo odtegne svoje zaupanje, najprej izprašali svojo vest in potem bi kmalu sprevideli, kje so grešili nad narodom.

Francosko stališče o ruskem vprašanju

FRANCOSKI MINISTRSKI SVET SE IZREKA ZA GENOVSKI MIROVNI PAKT POD POGOJEM, DA SE MU PRIDRUŽI TUDI RUSIJA.

Pariz, 4. maja. (Izv.) Francoski kabinetni svet je sklenil, da se priključi genovskemu mirovnemu paktu z izrecnim pridržkom, da se priznajo Franciji vse pravice, ki izhajajo iz versailske mirovne pogodbe.

Pariz, 4. maja. (Izv.) O včerajšnjem ministrskem svetu priobčujo listi nastopne podrobnosti: Ko so razpravljali o belgijskih zadevah, je podal minister Barthou pojasnilo, kaj je prignalo zaveznike do tega, da so poslali Rusiji znano spomenico. Govoril je tudi o načinu, kako je Jaspas predlagal besedilo, katerega on nikakor ni mogel priznati. Nato je podal ministrski predsednik Poincare nekatere informacije, katere so bile delegaciji na genovski gospodarski konferenci še neznan, pri čemer je posebno opozarjal na govorice, da so Rusi dovolili Angležem posebne koncesije. Belgijska vlada je nato energično zahtevala, da se izdela spomenica v zmislu besedila, kakor ga je predlagal Jaspas. Poincare, ki je bil na eni strani poučen o odsotitvi belgijskih podjetij inozemcem, na drugi strani pa je vedel za to, da prav tako postopa ruska sovjetska vlada napram francoskim industrijcem, je potem, ko je odpotoval iz Genove minister Barthou, naročil veleposlaniku Barreru, naj Lloyd George informira o teh čenjenicah. Lloyd George je omenil,

da so se brez vednosti angleške vlade uvedla nekaka pogajanja »pustolovcev« s sovjetskimi zastopniki. Minister Barthou, ki o vsem tem ni vedel ničesar, se je popolnoma priključil naziranjem francoskega ministrskega predsednika, nakar je ministrski svet soglasno sklenil, da bo podpiral belgijsko stališče. Ministrski svet je o tem svojem sklepu Barrera že včeraj brzojavno obvestil.

Genova, 4. maja. (Izv.) S francoske strani se poroča: Francoski ministrski svet se je soglasno izrekel za sklep, da Francija pristopi k mirovnemu paktu, toda s pogojem, da se mu pridruži tudi Rusija. Rusija naj se obveže, da tekom 10 let ne bo napadla svojih sosedov in da bo v istem razdobju priznala meje, ki so določene v versailski mirovni pogodbi, katere Rusija ni podpisala. Mirovni pakt naj izrecno naglašja, da ne bo nasprotoval sankcijam, do katerih imajo zavezniki pravico v zmislu mirovne pogodbe, ako Nemčija ne bo izpolnjevala svojih obveznosti. Mirovni pakt naj tudi izrecno prizna velike mednarodne dogovore, po katerih je povratek Habsburžanov in Hohenzollerncev izključen. Pakt tudi ne sme nasprotovati definitivnim dogovorom, ki jih sklenejo med seboj države, ki so pristale na ta pakt. Pakt ne sme nadalje nalagati tem državam nobene druge obveznosti glede razorožitve, kakor one, ki jih vsebuje člen 8 pogodbe o zvezi narodov.

SEJA FINANČNEGA ODBORA.

Beograd, 4. maja. (Izv.) Finančni odbor je imel danes plenarno sejo, na kateri je razpravljalo o proračunu ministrstva za pošto in brzojav. Plenum je sprejel poročilo dotičnega pododseka in je pristal na zvišanje kredita poštному ministru za nova investicijska dela in za izboljšanje brzojave in telefona. Ta kredit se črta iz povišanih dohodkov iz izboljšane telefonske in brzojavne prometa. Glede dohodkov je predvideno, da se bodo zvišali za 55 milijonov dinarjev.

ZDRAVSTVENO STANJE LJENINA.

Moskva, 4. maja. (Izv.) Zdravstveno stanje Ljenina se je že tako zboljšalo, da se more baviti s tekočimi državnimi posli.

Borzna poročila.

Curih, 4. maja. (Izv.) Berlin 1.79, Newyork 517, London 22.97, Pariz 47.50, Milan 27.55, Praga 10.05, Budimpešta 0.67, Zagreb 1.80, Varšava 0.13, Dunaj 0.0625, avstrijske krone 0.0675.

Berlin, 4. maja. (Izv.) Dunaj 3.555, Budimpešta 35.20, Milan 1553.05, Praga 559.30, Pariz 2661.65, London 1283.35, Newyork 288.38, Curih 5622.95.

Praga, 4. maja. (Izv.) Dunaj 0.525, Berlin 17.60, Rim 274.75, Budimpešta 6.35, Pariz 471.75, London 228.60, Newyork 51.40, Curih 995.50, avstrijske krone 0.60, italijanske lire 271.75.

Zagreb, 4. maja. (Izv.) Devize: Berlin 24—25.50, Bukarešta 50—52, Milan 353—370, London 295—302, Newyork (čeki) 65—68, Pariz 600—612, Praga 130—136.50, Svica 1300—1350, Dunaj 0.80—0.84, Budimpešta 8.90—9, Varšava 1.95—2.05, ameriški dolarji 66.50—67.50, češkoslovaške krone 128—131, angleški funti 293—300, romunski lei 0—51, italijanske lire 350—356.

Korak naprej.

Trst, 3. maja.

Kakor je mogoče že vsem dobro znano, je slovensko učitelstvo v zasedenem ozemlju organizirano v »Zvezu«, ki vsebuje vsa »Učiteljska društva« vseh sodnih okrajev. »Zveza« šteje nad 800 članov; neorganiziranih slovenskih učiteljev je tako malo, da njihovo število niti ne pride v poštev.

Sadovi te močne organizacije pa so se tudi kaj kmalu pokazali. »Zveza« izdaja »Učiteljski list«, ki izhaja trikrat na mesec (na 8 straneh manjšega formata). »Učiteljski list« dobi vsak organiziran član brezplačno; v njem je izbrano čtivo strokovne, politične in znanstvene vsebine. Sodelujejo najodličnejši med učitelji. Na list pa so naročeni tudi razni inteligenti in društva. »Zveza« izdaja tudi mladinski list »Novi Rod«, ki ima okrog 5000 naročnikov. »Novi Rod« je najboljši slovenski mladinski list. Pri njem sodelujejo vsi slovenski mladinski pisatelji in tudi razni slovenski mladinski ilustratorji (Crnigoj, Bucik, Santel, Ščuka itd.).

Pa to ni še vse. »Zveza« ima tudi predavateljske odseke »Samoizobraževalne tečaje«, kjer predavajo o socialnih in drugih vprašanjih najbolj podkovani člani »Zveze«.

V zadnjem času pa je šla »Zveza« še za korak dalje: ustanovila je učiteljski zbor, ki je sestavljen iz najboljših pevcev — učiteljev iz vse Julijske Krajine. Vodi ga znani učitelj in pianist Srečko Kumar. Vaje za ta zbor so se vršile najprej za vsak okraj posebej (v Postojni, Vipavi, Sv. Luciji, Tolminu, Gorici in v Trstu), nato pa skupno, deloma v Trstu, deloma v Gorici. — »Zveza« je izplačala pevcem za stroške vsake skupne vaje čez 1000 lir. Lahko si mislimo, kako veliko važnost polaga »Zveza« na svoj pevski zbor, ki je pa tudi res ogrožen. Zbor (mešan) šteje nad 120 članov.

Veliki koncert.

V soboto, dne 29. aprila je priredila »Učt. Zveza« v Gorici v »Trgovskem domu« velik koncert. Nastopil je pevski zbor, mešan in ženski, dalje kvartet na lok, dve pianistki, dve pevski solistki in recitator.

Dvorana je bila razprodana do zadnjega prostora že dan pred koncertom. Koncerta so se udeležili tudi razni zastopniki oblasti ter mnogi ljubitelji glasbe iz italijanskih vrst.

Na odru se je razpostavil ogromni pevski zbor, ki sestoji iz glasbeno nabraženih članov, povečini iz pevovodij, ki so pripravljeni, da zanesejo baklje čiste slovenske umetnosti tudi domov, da zanetijo plamene širne naše domovine, pripravljene, da prinesejo od doma svoje izkušnje, svojo moč in sposobnost, da jo združijo in jo postoteno pokažejo svojemu in tujemu narodu, postavljajoč se z njim v vrsto enakovrednih...

Zbor je zapel najprej Lajovčeve »Pastirčke«, »Kišo« in »Medveda z medom«. Že po pesmi je bilo navdušenje za zbor velikansko in ni hotelo ponehati, temveč je ne prenehalo stopnjevalo. Ko je zapel zbor »Pomladni spev« je pri tej kraljici naših pesmi dosegel priznanje svoj vrhunc. Razen Lajovčevih pesmi je zapel zbor tudi Ravnikovo »Poljsko pesem« in Krekovo »Idilo«. Sam ženski zbor pa »Žabe« in »Gozdno samoto«, s spremljevanjem klavirja. »Pomladni spev« se je na splošno željo ponovil na koncu še enkrat.

Doslej ni bilo še v naši deželi takšnega zbora. Tisti, ki ga imajo v rokah, imajo tudi sposobnost, da ga pripeljejo še višje.

DR. M. ROSTOHAR:

Vodilna načela narodnega socializma.

(Nadaljevanje.)

Engels nazivlja zgodovinski materializem »epohalno odkritje« Marxa in ključ za njegov ekonomski in socialistični sestav. V tem se je Engels zelo motil, Marxizem je v resnici filozofska oblika sodobnega revolucionarnega komunizma, njegovo pojmovanje razrednega boja je formulacija revolucionarne taktike tedanje dobe (Saint Simon) in njegova teorija o nadvednosti je posneta iz angleških narodnih gospodarskih sistemov Adama Smitha in Ricarda. In končno niti zgodovinski materializem ni posebno Marxovo odkritje. Našel ga je lahko v starejših socialističnih teorijah, ki so izvajali vse pravne, socialne in moralne neskladnosti v človeški družbi iz njene pravne in gospodarske strukture in so vsled tega domnevali, da zadostuje za ureditve srečnega in idealnega življenja, ako se ta struktura spremeni.

Zgodovinski materializem (Marxizem) je že zdavnaj zapadel znanstveni in filozofski kritiki, pred katero ni obstal. Omenim naj tu le znamenito delo T. G. Masaryka »Otáska sociálna« (Zaklady Marxizma sociologické a filozofické), najtemeljitejšo študijo zgodovinskega materializma. Tako Marx kakor Engels sta pozneje svoje nazore o socialnem življenju spremenila, posebno pa so se nekateri njegovi učenci (revizionisti) oddalili od Marxizma. V podrobnosti teh teoretskih divergenc se v tem kratkem sestavku ni mogoče spuščati; navesti hočem le najvažnejše.

Zgodovinska metoda, po kateri hoče Marx dokazati, da način ali oblika družabnega proizvodnje in pa razvoj proizvodnih sil določuje končno obliko socialnega življenja, je bila preveč pomanjkljiva. Na podlagi nekaj markantnih zgledov iz evropske zgodovine, posebno iz angleške, izvaja zaključke, ki naj bi veljali splošno za vse pojave socialnega življenja, za vse skupine človeštva v

Gdca. Anica Čok (sopran) je zapevala samospeve »Fantovsko«, »Pomladne noči« in »Kaj bi le gledale!«, gdca. Avrelia Sancin (alt) pa »Jesensko pesem«, »Vizijo«, »Pesem starca« in »Da sem jaz Jezus«. Obe sta želi obilo pohvale in priznanja.

Mlada konservatoristka Karmela Kosovel se je s tem nastopom prvič uveljavila v naše kroge. Letos konča svoje študije in se posveti le glasbi. Žela je za Brahmsove skladbe burno pohvalo. Gdca. Bortolotti je nastopila s Chopinovimi skladbami: Njena neoporečna tehnika je prišla povsod do veljave.

Ta večer je nastopil prvič javno tudi kvartet na lok, sestavljen iz uč. Logarja, Pohorja, Pavletiča in dr. Kranjca. Iz Kvarteta je ugajal vsem poslušalcem najbolj drugi stavek J. Haydnovega kvarteta v g molu, Largo assai, ker je najlepši in ker je bil tudi najboljšje izvajen. Kvartet se je ustanovil zato, da hrani v sebi kaj za bodoči orkester; njegove brazde so rezane globlje kot se na prvi hip vidi, a do žetve je še daleč, ker je to polje glasbe pri nas še najbolj zanemarjeno.

G. Albert Širok je recital S. Kosovelove »Biblijske motive«. Priznanje občinstva je pokazalo, kako so duše željne tudi take lepote.

Na splošno je bil to dan, ki tvori za »Zvezo« mejnik: Vsa brezpravnost, vse ponižanje slovenskega življa v zasedenem ozemlju, je odprlo veliko rano, globoko in krvavo, a iz krvi je vzrasla čudodelna roža, ki bo s svojo močjo zopet zacelila to rano. Polagoma vstajamo, prožimo prve korake in upamo v boljšo bodočnost. A vi? Ali ste nas že pozabili?

Uspeh in veliko priznanje pa se ne izraža samo pri naših ljudeh. »Il Popolo Friulano« je posvetil pod naslovom »Il grande Concerto della Corporazione Magistrale Slovena« približno kolono dolg članek, kjer se zelo pohvalno izraža o vseh točkah, o prirreditelju in se zahvaljuje »Zvezi«, da je tudi italijanskemu občinstvu pokazala lepoto slovenske pesmi. Med drugim piše: »Mladi skladatelj L. M. Škerjanc obeta postati eden najboljših slovenskih skladateljev. — V Lajovcu se zrcali pravi tip slovenske duše. Lahko rečemo, da je ta večer triumfalni Lajovic s svojo moderno glasbo, katere je pianist in pevovodja S. Kumar velik ljubitelj in prednašatelj. In tako so napravili Slovenci v zasedenem ozemlju zopet korak dalje.

Militarizem.

Ob priliki debate o jesenski mobilizaciji je padla večkrat v javnosti tudi beseda »militarizem«, ki ji je takoj sledil odgovor v obliki pri nas že nekoliko udomačene fraze »sovražnikov naše narodne vojske«. Ker se lahko dela ob takih prilikah krivica s te ali one strani, poglejmo, kaj se skriva za temi oznakami.

Danes imajo še vse države na svetu svoje vojske, manjše manjše, večje večje, velike in zmagovite pa največje. V koliko je to v duhu časa, je bolj postransko vprašanje, glavno je, da se da izvesti razoroženje samo v sporazumu vseh držav, kajti dokler ima stalno vojsko samo ena država, se čuti druge ogrožene in vzdržujejo tudi vojsko. To bi se potem perpetuiralo v neskončnost in so ljudje, ki pravijo, da bodo tako dolgo vojske in vojne, dokler bo človeški rod. Ali je ta trditve resnična in nekaj zaključek iz človeških lastnosti, o tem bi se dalo vsaj debatirati. Kakor je namreč končni vzrok vseh vojn gospodarski, tako je na drugi strani izven vsakega dvoma, da se človeštvo že stoletja in stoletja

— že od pamtiveka — umetno vzgaja v ljubezni do vojne. Naš narod je najbolj, naš sosed samo izrodek človeštva, naša armada najslavnejša in posebej naših narodnih vrst — to je nauk, ki se vtepa človeku v glavo od otroških let dalje pri vsaki svečani in nesvečani priliki in pri vseh narodih. Ali je potem čudno, če ljudje pozabijo po par letih vse grozote vojne in se začnejo zopet navduševati zanjo? Če bi se pa bilo porabilo toliko časa in energije za to, da bi se delovalo proti vojni kot se je delovalo niti v prilog, bi bilo danes mnenje človeštva v tem oziru vsaj nekoliko drugačno. In zdi se, da se bo to mnenje moralo samo od sebe nasilno spreminiti, kajti izdatki za stalno vojsko postajajo v vseh državah tako horendni, da bodo države kaj kmalu postavljene pred alternativo: ali odprava stalne vojske — ali stalno obubožanje.

Danes je zaenkrat žalibog pač še tako, da rabi vsaka država gotovo število vojske v svojo varnost — in proti taki vojski ni pri nas nihče nastopil. Nastopili so proti militarizmu — to je pa nekaj drugega.

Kajti militarizem ne pomeni niti oficirskega kora niti priprostega vojaštva — ampak pomeni vmešavanje vojaštva v politiko in druge zadeve, ki ga prav nič ne brigajo. Militarizem je črna in bela roka, militarizem je isto naziranje, da je vojaštvo nekaka izvoljena kasta nad narodom, ki sme odločevati nad življenjem in smrtjo tega naroda. Militarizem je zgoščeno v znanih Blücherjevih besedah: »Vox populi — vox Rindvieh«. Tako naziranje pa je danes čvkanje zapoznele ptice in se mu bo in se mu mora postaviti vsak v bran. V politiki naj odločujejo politiki, vojak naj stori svojo vojaško dolžnost, kadar bo dobil povelje. Sam pa ne bo ukazoval, kdaj naj bo vojna. To se nam je zdelo potrebno poudariti, da se zaščitijo pojmi in se ne dela na eni strani krivica vojaštvu samo za voljo tega, ker je vojaštvo in se na drugi strani onemogoči, da bi se skrival militarizem za raznimi pratrijotičnimi frazami.

Draginjske doklade za nižje drž. uslužbence.

Večkrat čitam v »Jugoslaviji« pri tožbe iz orožniških krogov o bedi in pomanjkanju. Da pa širša javnost ne bo mnenja, da se nam državnim uslužbencem bolje godi, naj omenim samo sledeče: V »Uradnem listu« št. 27 ex 1922 je izšel zakon, s katerim so bile dosedanje osebne draginjske doklade povišane v IV. in V. krajevnem draginjskem razredu od 12,65 Din na 16 Din in rodbinske doklade od 3 na 5 Din za vsakega člana. Nestrpo smo pričakovali, kdaj nam bo ta pičli po višek, ki je napram vedno rastoči draginji itak premajhen, izplačan. Toda kako strašno razočaranje smo doživeli!

Kdor hoče spoznati vso salomonsko modrost naših biro- in demokratov, naj vzame v roke »Uradni list« št. 44 ex 1922. V tem listu je odločba (ne zakon), s katero se sicer rodbinske doklade za uslužbenca od 5 Din dnevno ne ukinkajo, vendar ne sme uslužbenec, ki spada pod člen 6, zakona o draginjskih dokladah v V. krajevnem draginjskem razredu prejemati mesečno skupno z osebnimi in rodbinskimi dokladami več kot 750 Din in tudi, ako ima magari 8 ali 10 rodbinskih članov. Kaj pomeni to, si vsak sam lahko izračuna.

Da samo malo dokažem, kako brez vsakega čuta človekoljubja — da ne rečem protizakonita — je ta odloč-

ba, naj navedem samo sledeče: Uslužbenec s 5 rodbinskimi člani je prejemal poleg svoje stalne plače na mesec s 30 dni, pred poviškom draginjskih doklad, skupno z osebnimi in rodbinskimi dokladami 829,50 Din, sedaj po »zvišanju« pa samo 750 Din, torej za 79,50 Din ali 318 kron manj kot prej. Poleg tega pa je moral vrniti s prvim majem vsled maksimiranja drag. doklad znesek 521 Din ali 2084 kron, ki mu je bil za maj preveč nakazan. Torej tak je oni toliko opevani povisek. To bije pravica v obraz z vso krutostjo. Zavedaš se nehotne, da spadaš med »plebs misera«, da si brez moči in

da tu ne pomaga nobeno dokazovanje o pravici do življenja ljudem, ki so brez čuta in ledenih src in ki nimajo toliko obzira, da bi se jim smilila vsaj kruha lačna deca in da ne bi tirali očetov ubogih državnih par v obup in pogin.

Gospode poslance prosimo, da neglede na strankarsko pripadnost vsaj iz človekoljubja do nedolžnih in lačnih otrok zastavijo ves svoj vpliv, da se ta krivična odločba prekliche in nam izplačajo doklade, ki so bile s kraljevim podpisom odobrene. Naši otroci, akoravno niso otroci uradnikov, morajo tudi jesti.

Gospodarstvo.

Dolarsko posojilo.

Najnovejša vest, ki jo je prinesel beogradski brzojav, poroča, da so se pogajanja za dolarsko posojilo zaključila in da je bil minister Kumanudi pozvan v Beograd, da jih formalno podpiše. Posojilo znaša 100 milijonov dolarjev, kar pomeni po sedanjem kurzu nad 7 milijard dinarjev. Toda od tega posojila bi prejeli eno tretjino v gotovini, ostanek dveh tretjin v naturi, t. j. raznovrstnih potrebnih in nepotrebnih dobavah. Od teh dobav bi morala država naročiti večino v Zedinjenih državah Amerike, medtem ko bi se ostanek mogel naročiti v evropskih deželah. Podrobnosti tega posojila še niso znane, vendar so njegove glavne postavke nastopne. Obrestna mera bo znašala 7 odstotkov in sicer za slučaj emisijskega kurza 75 odstotkov, kar znači, da bomo prejeli za vsakeh 100 nominalnih dolarjev samo 75 dolarjev, da bomo od celokupnega 100milijonskega posojila dejansko prejeli samo 75 milijonov dolarjev. Povrniti bomo pa morali vseh 100 milijonov dolarjev. Tako bomo v resnici plačevali ne 7 odstotkov, temveč približno 9,3 odstotke. Povrnili bomo 25 milijonov več, kakor jih prejmemo. Ako izpremenimo teh 20 milijonov dolarjev v obrestne številke, dobimo končno obrestno mero preko 10 odstotkov. Dasi so ti pogoji zelo težki, vendar moramo priznati, da bi pri sedanjih neurejenih finančnih razmerah ne mogli doseči bolj. Še velike in urejene države morajo pri inostranskih posojilih prevzeti 7 odstotno mero, medtem ko se manjšim sploh ničesar ne zaupa. Kakor rečeno znaša 100 milijonsko dolarsko posojilo v naši današnji valuti nad 7 milijard dinarjev. Pri 75odstotnem emisijskem kurzu bomo torej prejeli nekaj nad 5 in pol milijard dinarjev. Kljub notranji in zunanji slabosti kupni moči naše novčanice pomeni teh pet in pol milijard ogromno denarno vsoto. Pogoji so težki, že vsakoletno obresti bodo znašale približno 500 milijonov dinarjev. Vendar predstavlja posojilo tako ogromna sredstva, da bodo pri racionalni uporabi pomenila gospodarsko obnovo naše države. Toda pri uporabi sredstev se bo moralo postopati racionalno in sila previdno. Vsaka neprevideznost in nepremišljenost pri tako velikem posojilu lahko povzroči gospodarsko in za njo tudi politično katastrofo. V tem oziru soglašamo z mnenjem, ki ga je navedel znani hrvatski strokovnjak Ivo Belin v poslednji »Novi Evropi«. Piše namreč, da bi bila uporaba tega posojila samo za zgradbo jadranske železnice skrajno lahkomišelnost in katastrofalna. V današnjih razmerah bi zgradba jadranske železnice stala neizmerne vsote in bi dovršena železnica ne bila v stanu pokriti same režijske stroške, kaj šele kriti obresti vloženih kapitalov. Dejane neodgovorne lahkomišelnosti bi tudi bilo, ako bi se posojilo uporabljalo

za kritje državnih proračunov. V tem oziru bi morala naša proračunska politika enkrat za vselej vzpostaviti ravnotežje med državnimi izdatki in dohodki. Če so n. pr. železnice deficitne, tedaj naj se tarife temu primerno povisajo. Namignili smo na veliko nevarnost, ki tiči v tem, ako bi se inostransko posojilo investiralo v zgradbe in v druge finančne operacije, ki bi ne mogle donosati zadostnih odplačilnih sredstev. Pri uporabi tega velikega posojila naj bi toraj naša država postopala povsem z gospodarskega stališča. Investira naj ga v take gospodarske in finančne načrte, v take železniške zgradbe, ki bodo jamčile zanesljivo odplačilo tega velikega posojila. Vsaka uporaba pa, ki ne bo donosala pravočasnih odplačil, bo pomenila začetek našega gospodarskega in političnega razpada.

+ Kmetijski mladeniči iz Češke v Sloveniji. Češka Kmetijska družba v Pragi je započela akcijo, ki ima namen sinove kmetovalcev iz Češke, ki so kmetijsko že izobraženi, poslati v inozemstvo v prakso in namesto njih sprejeti mlade kmetovalce drugih držav na ondota kmetijska posestva. Taka akcija je započela že tudi v Holandsko, Dansko in Italijo. Kmetijska družba za Slovenijo je prevzela posredovanje pri tej akciji in pozivlja vse one kmetovalce, ki žele svoje sinove, najraje absolvente kmetijskih šol, poslati na kako posestvo na Češko ter istočasno prevzeti po enega češkega mladeniča v nadomestilo za svojega sina, in sicer za približno dobo enega leta, da se prilagaja. Posestniki lahko sprejmejo tudi kmetijske sinove iz Češke, ne da bi jih zamenjali za svoje sinove. Stanovanje in hrana mora biti vsakemu zagotovljena. Če se izkaže posebno sposoben in marljiv, naj se mu da tudi kaka denarna nagrada. Ti mladeniči se obvežejo vršiti vsako delo v kmetijskem obratu, ravnati se pa mora z njimi kakor z rodbinskimi udi. Kdor želi zamenjati svojega kmetijskega izobraženega sina s češkim mladeničem, oziroma hoče prevzeti na svoje posestvo takega kmetovalca, naj to takoj javi Kmetijski družbi za Slovenijo v Ljubljani, Turjaški trg 3.

+ Bosanski kmetijski mladeniči v Sloveniji. Pokrajinska uprava za Bosno in Hercegovino namerava poslati do deset kmetijskih sinov, ki so dovršili petmesečno zimsko kmetijsko šolo v Livnu in Modriču, na kmetijska posestva v Slovenijo, da se tukaj praktično izuče v kmetijstvu. Ti kmetijski mladeniči se morajo obvezati, da bodo vršili vsako delo, ki se jim ga bo odkazalo, vsled česar bodo nadomestovali dobro delovno moč na posestvu. Kdor želi dobiti takega mladeniča, se naj takoj prikladi Kmetijski družbi za Slovenijo v Ljubljani, Turjaški trg 3.

pa Marx in Engels sama priznavata, da tudi ideologija, posebno tehnološka določujoče vpliva na gospodarske proizvodne razmere. Ako pa ideologija na nje vpliva, mora imeti v sebi silo. Od kod ta sila? Ako ima ideologija v sebi silo, s katero vpliva določujoče na gospodarske razmere, tedaj jo moramo smatrati za ravnotako samostojen činitelj socialnega življenja, kakor so ekonomski razmere.

Zgodovinski materializem pravilno povdarja elementarnost gospodarskih proizvodnih razmer kot socialnega činitelja. Organizirano ekonomsko proizvodnjo je vsekakor osnova fizičnega življenja družbe, toda ravnotako osnoven činitelj socialnega življenja je celokupna ideologija. Poleg svojega osebnega življenja, ki je vezano na vršenje organskih funkcij v njih fizični in duševni obliki pa ima poedince življenje še v rodbini in narodu, ki je integracija človeškega življenja.

Zgodovinski materializem je v svoji metodi tudi zelo površen: je tako se je moglo zgoditi, da je prezrl nič manj močne pojave verskega in narodnega gibanja v človeški družbi. Te pogreške ne more popraviti niti Engelsov poskus, predstaviti prvotno krščanstvo kot socialno gibanje, podobno modernemu proletarskemu gibanju. (»Zur Geschichte des Urchristentums« v »Neue Zeit« 1894). Toda dokaza za to, da je krščanstvo nastalo iz ekonomskih proizvodnih razmer oziroma iz njih sprememb, Engels ni podal in ga ni mogel podati, ker cela zgodovina krščanstva govori proti temu. Zgodovina dogem (Glej: Harnack, Lehrbuch der Dogmengeschichte) nas zamore poučiti, da je krščanstvo vero pripravljalo deloma stotleten razvoj grške filozofije, deloma pa več stoletij trajajoč razvoj verskega od politizma k židovskemu monoteizmu. Kako je moglo nastati krščanstvo iz ekonomskih razmer, ko je preplavila ne le vse sloje tedanje družbe, ampak tudi vse narode v Evropi z najrazličnejšimi proizvodnimi razmerami, ki so bile v Aziji, na Grškem, v Italiji nesporno drugačne, kakor na Balkanu, na Španskem, na Francoskem in na Nemškem) in posebnimi narodnimi verami, katere je krščanstvo uničilo.

(Dolje prih.)

